

Piotr Hajduga

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

WPLYW SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH NA ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY MAŁYCH MIAST POLSKI

1. Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest analiza funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych oraz ich wpływu na aktywizację gospodarczą małych miast Polski. Obecnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej swoją działalność gospodarczą prowadzi 14 specjalnych stref, jednak tylko dwie z nich działają na terenie i w pobliżu małych miast. Strefy różnią się pod względem powierzchni, lokalizacji, charakteru, warunków zagospodarowania, infrastruktury drogowej, technicznej i telekomunikacyjnej. Okres objęty badaniem dotyczył lat 2001-2004. Artykuł zawiera podstawowe informacje na temat Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Małej Przedsiębiorczości” oraz Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, podmiotów gospodarczych działających na ich obszarze oraz ich głównych zadań.

2. Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument rozwoju regionalnego

Pod koniec XX w. polska polityka rozwoju regionalnego nabrała zupełnie nowego wymiaru. Zmiany geopolityczne, jakie zaszły w naszym państwie, oraz przystąpienie Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja roku 2004 spowodowały, iż polityka ta stała się nie tylko integralnym czynnikiem rozwoju kraju jako całości, lecz także czynnikiem jego integracji w ramach struktur unijnych. Współczesny rozwój regionalny stanowi jeden z najważniejszych problemów będących w centrum uwagi zarówno Unii Europejskiej, jak i rządów poszczególnych krajów członkowskich [Korenik 1999, s. 7]. W związku z tym rozwój regionalny postrzegany jest jako ta dziedzina, którą Wspólnota Europejska uznaje za jedną z

kluczowych i priorytetowych sfer swojej działalności. Dziedzictwo kulturowe, różnice warunków przyrodniczych oraz wiele czynników natury społecznej i ekonomicznej doprowadziły do tego, że w każdym niemal kraju poszczególne obszary (regiony) charakteryzują się odmiennym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego, a także zróżnicowanym potencjałem rozwojowym. Przeciwdziałanie asymetrii w rozwoju regionów Polski w stosunku do regionów Unii Europejskiej jest niezbędnym warunkiem skutecznego konkurowania z regionami tego ugrupowania. Niezwykle istotne jest niwelowanie dysproporcji dotyczących stanu społeczno-ekonomicznego regionów oraz stworzenie odpowiednich warunków do pobudzania ich dalszego rozwoju. Jednym z działań stosowanych w celu ożywiania gospodarczego regionów w Polsce, zwłaszcza zacofanych i borykających się z problemami restrukturyzacji, jest tworzenie specjalnych stref ekonomicznych (SSE).

Specjalne strefy ekonomiczne są jednym z instrumentów polityki regionalnej prowadzonej w Polsce przez państwo. Jest to forma stosunkowo nowa i młoda, ponieważ została ona wprowadzona w naszym kraju dopiero w połowie lat 90. XX w. Na początku warto zatem wyjaśnić sam termin „specjalna strefa ekonomiczna”.

Pod pojęciem specjalnej strefy kryje się „wydzielony obszar kraju, w którym obowiązują preferencyjne warunki ekonomiczne do prowadzenia działalności gospodarczej” [Korenik 1999, s. 76].

Według definicji Ministerstwa Skarbu Państwa specjalne strefy ekonomiczne to „wyodrębnione, niezamieszkałe części Rzeczypospolitej Polskiej, na których może być prowadzona działalność gospodarcza” [Kania, Tuszyńska 1998, s. 15]. Natomiast Ministerstwo Gospodarki definiuje specjalne strefy jako „obszary o ściśle określonych granicach, na terenie których obowiązują szczególne relacje prawne mające na celu stworzenie atrakcyjniejszych warunków prowadzenia działalności gospodarczej” [*Specjalne...* 1997, s. 1].

Można zatem stwierdzić, że specjalna strefa ekonomiczna jest enklawą na terytorium państwa, gdzie nie mają zastosowania przepisy regulujące krajową działalność gospodarczą (ujęcie prawne). Tworzona jest na podstawie przyjętych regulacji prawnych; stwarza firmom atrakcyjniejsze warunki niż panujące poza strefą. Natomiast w ujęciu ekonomicznym strefy składają się na instrument nieaktywnej polityki przemysłowej państwa [Bazydło, Smętkowski 2000, s. 17].

Tworzenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz zasady ich funkcjonowania regulują Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych [Ustawa z dnia 2 października...] znowelizowana Ustawą z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw [Ustawa z dnia 2 października...], a także Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej [Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września...].

Ustawa z dnia 20 października 1994 r. definiuje specjalną strefę ekonomiczną jako „wyodrębnioną, niezamieszkałą część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na

której terenie może być prowadzona działalność gospodarcza przez podmioty gospodarcze, które po spełnieniu określonych wymogów uzyskują prawo do częściowego lub pełnego zwolnienia z podatku dochodowego” [Ustawa z dnia 20 października...]. Początkowo specjalne strefy ekonomiczne zachęcały inwestorów przede wszystkim dziesięcioletnimi „wakacjami podatkowymi” oraz pięćdziesięcioprocentową ulgą podatkową przez kolejne dziesięć lat, jednak ta forma pomocy była sprzeczna z podpisanym przez Polskę 16 grudnia 1991 r. układem stowarzyszeniowym z Unią Europejską. Artykuł 63 dokumentu mówi, że „niezgodna jest z nim wszelka pomoc publiczna, która zniekształca lub grozi zniekształceniem konkurencji przez faworyzowanie niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych wyrobów, o ile może to mieć negatywny wpływ na handel między Polską a Wspólnotami”. Drugim aspektem jest niedopuszczanie przez Unię Europejską ciągłego udzielania pomocy w stałym miejscu ze względu na takie kryteria, jak wysokie bezrobocie oraz poziom PKB *per capita* niższy niż 70% średniej europejskiej. Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych nie spełnia zatem wymogów dotyczących polityki regionalnej stawianych przez Unię Europejską. Podczas negocjacji Polska chciała, aby firmy działające w strefach zachowały do końca roku 2017 pomoc operacyjną i eksportową, prawo do kumulacji różnych form pomocy, do nieprzestrzegania jej unijnych pułapów i ograniczeń w sektorze motoryzacyjnym, jednak państwa członkowskie Wspólnoty Europejskiej nie zgodziły się na tak sformułowany wniosek i wezwały Polskę do natychmiastowego przestrzegania Układu Europejskiego [Sufta 1999]. Ustawa z roku 1994 nie przewidywała likwidacji stref. Jednak konieczność dostosowania polskiego systemu pomocy przedsiębiorcom do zasad panujących w Unii Europejskiej wymusiła powstanie nowych przepisów, szczególnie Ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców [Ustawa z dnia 27 lipca...]. Inwestorzy, którzy uzyskali zezwolenie na działalność w specjalnych strefach ekonomicznych do 1 stycznia 2001 r., z racji tego, iż ustawa z roku 1994 gwarantowała im, że warunki im oferowane przy udzielaniu zezwolenia nie ulegną pogorszeniu na ich niekorzyść, nadal mogą korzystać z dziesięcioletnich „wakacji podatkowych” oraz pięćdziesięcioprocentowej ulgi podatkowej przez kolejne dziesięć lat.

Drogą do rozwiązania problemów występujących w regionach jest wykorzystanie potencjału danego terytorium przez napływający z zewnątrz kapitał. Efektem tego rodzaju działań powinny być m.in. [Waligórski 1997, s. 16]:

- rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej,
- rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w całej gospodarce narodowej,
- rozwój eksportu,
- zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług,
- zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- zagospodarowanie niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

Obecnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działa 14 specjalnych stref ekonomicznych. Pod koniec roku 1997 w Polsce funkcjonowało 17 takich stref. Pierwsza z nich, będąca wzorcem irlandzkiej Shannon Free Zone (strefa o charakterze przetwórczym i eksportowym), powstała w roku 1995 w Mielcu (SSE Euro-Park Mielec). W roku następnym ustanowiono specjalne strefy ekonomiczne w Katowicach i Suwałkach, natomiast w 1997 r. powołano do życia strefy: legnicką, łódzka, wałbrzyską, kostrzyńsko-słubicką, słupską, tarnobrzeską, żarnowiecką, starachowicką, czewską, warmińsko-mazurską, częstochowską i kamiennogórską oraz dwa technoparki: w Krakowie i Modlinie pod Warszawą. Strefy te zajęły powierzchnię ponad 6 tys. ha, ale ich łączny obszar nie przekroczył 6325 ha, co wynikało ze stanowiska negocjacyjnego strony polskiej (luty 1999 r.), w którym zobowiązano się dostosować zasady udzielania pomocy publicznej do prawa UE i nie powiększać łącznego terytorium stref w zamian za możliwość zachowania „praw nabytych”¹.

Tabela 1. Miasta Polski, w których zlokalizowane są specjalne strefy ekonomiczne

Lp.	Miasto	Nazwa strefy	Liczba mieszkańców w tys.*
1	Kostrzyn, Słubice	Kostrzyńsko-Słubicka SSE	10-25
2	Kamienna Góra	Kamiennogórska SSE „Małej Przedsiębiorczości”	10-25
3	Mielec	SSE „Euro-Park” Mielec	25-100
4	Sopot	Pomorska SSE	25-100
5	Słupsk	Słupska SSE	25-100
6	Starachowice	SSE „Starachowice”	25-100
7	Suwałki	Suwałska SSE	25-100
8	Tarnobrzeg	Tarnobrzeska SSE „Euro-Park Wisłosan”	25-100
9	Wałbrzych	Wałbrzyska SSE „INVEST-PARK”	100-500
10	Legnica	Legnicka SSE	100-500
11	Olsztyn	Warmińsko-Mazurska SSE	100-500
12	Kraków	SSE „Krakowski Park Technologiczny”	500-1000
13	Łódź	Łódzka SSE	500-1000
14	Katowice	Katowicka SSE	500-1000

* Liczba mieszkańców żyjących w poszczególnych miastach została podana w czterech przedziałach: pierwszy przedział obejmuje ludność danego miasta od 10 do 25 tys., drugi – od 25 do 100 tys., trzeci – od 100 do 500 tys., natomiast czwarty – od 500 tys. do 1 mln.

Źródło: opracowanie własne.

¹ Od 31 maja 2004 r. istnieje możliwość zwiększenia obszaru stref o 1675 ha, przy czym powierzchnia ta może być przeznaczona wyłącznie pod duże projekty inwestycyjne o nakładach nie mniejszych niż 40 mln euro albo zatrudnieniu co najmniej 500 osób.

Wszystkie strefy będą aktywne do roku 2017, z wyjątkiem stref w Katowicach i Suwałkach (do 2016 r.) oraz w Mielcu (do 2015 r.). Z czasem specjalne strefy ekonomiczne przekształcą się w strefy aktywności gospodarczej, stwarzające przedsiębiorstwom warunki umożliwiające tworzenie nowych miejsc pracy.

Specjalne strefy ekonomiczne prowadzą swoją działalność na terenach miast zróżnicowanych pod względem wielkości położenia (obszaru), liczby mieszkańców, jak również zakresu świadczonych usług. Celem niniejszego artykułu jest analiza funkcjonowania SSE oraz ich wpływu na aktywizację gospodarczą małych miejscowości w Polsce. Aby dokonać takiej analizy, należy najpierw zdefiniować pojęcie małego miasta. Na potrzeby rozważań należy przyjąć, iż za małe miasto można uznać taką miejscowość, w której liczba mieszkańców nie przekracza 25 tys.

Tabela 1 prezentuje główne miasta (wraz z liczbą ich mieszkańców), w których została zlokalizowana działalność gospodarcza prowadzona w strefach.

Jak wynika z tab. 1, dwie strefy (Kostrzyńsko-Słubicka SSE oraz Kamiennogórska SSE „Małej Przedsiębiorczości”) funkcjonują na terenie małych miast. Kolejne trzy strefy (Warmińsko-Mazurska SSE, Wałbrzyska SSE „INVEST-PARK”, Legnicka SSE) działają na terenie dużych miast. Najwięcej specjalnych stref ekonomicznych (aż sześć) prowadzi swą działalność w miastach liczących od 25 do 100 tys. mieszkańców. Tylko trzy strefy (SSE „Krakowski Park Technologiczny”, Łódzka SSE oraz Katowicka SSE) położone są w wielkich aglomeracji miejskich².

3. Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Małej Przedsiębiorczości”

Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Małej Przedsiębiorczości” jest przykładem strefy, która funkcjonuje w obrębie małego miasta, jakim jest Kamienna Góra. Zlokalizowana jest ona w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, charakteryzującego się rozwiniętą gospodarką, dynamicznym rozwojem małych i średnich miejscowości oraz bardzo wysokim poziomem usług. Została ona powołana na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. na okres 20 lat, tj. do 2017 r. [Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września...]. Zasady działania i kierunki rozwoju strefy określono w planie rozwoju KSSE „Małej Przedsiębiorczości” [Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 31 marca...].

² Przez pojęcie **aglomeracji** rozumie się „wielką jednostkę osadniczą powstałą w wyniku rozwoju i zrastania się wielu, niegdyś samodzielnych i położonych w pobliżu miast i wsi, w jeden organizm miejski, przy czym jeden z niegdyś samodzielnych ośrodków uzyskuje w tej strukturze znaczenie dominujące i centralne” [Kuciński 2000, s. 105]. Przykładem aglomeracji miejskiej jest np. Wrocław.

KSSE „Małej Przedsiębiorczości” utworzono na terenie dawnego województwa jeleniogórskiego, którego dominującą branżą gospodarki był przemysł włókienniczy, odzieżowy i elektromechaniczny. Likwidacja na początku lat 90. XX w. wielu przedsiębiorstw działających w tym regionie spowodowała gwałtowny wzrost bezrobocia. Niezwłocznie podjęto różnego rodzaju działania mające na celu zmianę tej sytuacji oraz restrukturyzację istniejących zakładów przemysłowych. Jednym z takich rozwiązań, którego podstawowym celem była aktywizacja gospodarcza regionu, było ustanowienie Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Zarządzającym strefą została spółka akcyjna Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości SA z siedzibą w Kamiennej Górze. Głównym jej akcjonariuszem jest Skarb Państwa, który ma decydującą liczbę głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy. Pozostali udziałowcy to gminy, na terenie których utworzono obszary strefy, instytucje finansowe – banki, Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA oraz Elektrownia Turów SA. Działania zarządzającego strefą polegają na prowadzeniu działań promujących podejmowanie działalności gospodarczej w strefie oraz działań skierowanych na rozwój strefy przez gospodarowanie majątkiem, rozbudowę infrastruktury oraz kompleksową i fachową obsługę inwestorów.

Do głównych atutów KSSE „Małej Przedsiębiorczości” należy system ulg podatkowych i innych zachęt, dogodne położenie geograficzne (bliskość granicy z Czechami i Niemcami), przychylność władz lokalnych i regionalnych, przyjazny klimat lokalnego środowiska dla inwestorów. Oprócz tego, można również wyróżnić takie atuty, jak: nowoczesna infrastruktura techniczna (dobrze rozwinięta sieć połączeń drogowych i kolejowych oraz istniejąca i modernizowana autostrada A4), bliskość lotniska dyspozycyjnego w Świebodzicach, walory turystyczno-krajobrazowe oraz rekreacyjne regionu, bogate zasoby surowców mineralnych, a także rozwinięty system szkolnictwa [<http://www.ssemp...>].

31 grudnia 2004 r. KSSE „Małej Przedsiębiorczości” obejmowała 7 podstref, które przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Podział Kamiennogórskiej SSE „Małej Przedsiębiorczości”

Lp.	Podstrefa	Lokalizacja podstrefy	Obszar w ha
1	Nowogrodzic-Wykroty	gmina	86,97
2	Kamienna Góra	miasto	77,42
3	Krzyszów	gmina	33,22
4	Lubań	miasto	15,24
5	Piechowice	miasto	12,31
6	Jawor	miasto	6,69
7	Lubawka	gmina	5,40
Razem	–	–	241,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.ssemp...].

Na początku roku 2005 zagospodarowanych było 102,70 ha specjalnej strefy, co stanowi 42,6% ogólnej powierzchni przeznaczonej na działalność gospodarczą.

Pod koniec roku 2004 na podstawie zezwoleń w Kamiennogórskiej SSE działały 24 przedsiębiorstwa. Tabela 3 prezentuje wielkość i zatrudnienie wydatków inwestycyjnych poniesionych w firmach realizujących inwestycje na terenie KSSE – podstrefa Kamienna Góra.

Tabela 3. Zatrudnienie i wielkość wydatków inwestycyjnych poniesionych w firmach realizujących inwestycje na terenie KSSE – podstrefa Kamienna Góra

Lp.	Nazwa podmiotu	Zatrudnienie wg zezwolenia	Aktualne zatrudnienie (30.09.2004)	Wielkość wydatków inwestycyjnych wg zezwolenia	Wielkość wydatków inwestycyjnych w zł (30.09.2004)
1	Kalibra Sp. z o.o.	41	45	7 288 000	7 054 000
2	P.P.H. Nadex S.C.	50	68	420 000	2 375 000
3	LKS – SYSTEM Sp. z o.o.	50	3	2 300 000	2 445 000
4	Engram W. Drozdowski	30	1	60 000	95 000
5	Sopp Polska Sp. z o.o. I	110	157	300 000	317 000
6	Sopp Polska Sp. z o.o. II	30	212	2 000 000	3 360 000
7	Druk-Len S.A.	60	40	2 000 000	4 119 000
8	Karko Sp. z o.o.	40	43	400 000	1 132 000
9	Anagram Sp. z o.o.	18	2	1 500 000	1 584 000
10	BO-WA-DE 2 Sp. z o.o.	150	206	1 500 000	2 972 000
11	Takata Petri Parts Polska Sp. z o.o.	200	529	16 000 000	58 408 000
Razem		779	1 306	19 368 000	83 861 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki.

Większość z 11 firm, które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie strefy, reprezentuje kapitał polski. Jak wynika z tab. 3, łączne zatrudnienie w podstrefie Kamienna Góra, według zezwolenia, wynosi 779 osób (w całej KSSE – 1081). Oznacza to, że w samej podstrefie Kamienna Góra wielkość zatrudnienia według zezwolenia wynosi 73% ogółu zatrudnionych. 30 września roku 2004 zatrudnienie w tej podstrefie wynosiło 1306 osób (w całej KSSE – 1592), co stanowiło aż 82% ogółu zatrudnionych we wszystkich 7 podstrefach. W przypadku wielkości wydatków inwestycyjnych według zezwolenia jest to kwota 19 368 000 zł (w całej KSSE „Małej-Przedsiębiorczości” wydatki inwestycyjne wynoszą 124 828 000 zł). Oznacza to, że w samej podstrefie Kamienna Góra wielkość wydatków inwestycyjnych stanowi tylko 15% wszystkich wydatków poniesionych w całej KSSE „Małej Przedsiębiorczości”. 30 września roku 2004 wielkość tych wydatków wyniosła 83 861 000 zł (w całej KSSE „Małej Przed-

siębiorczości” wydatki inwestycyjne wynoszą 248 396 000 zł), co stanowiło 33% ogółu wydatków inwestycyjnych we wszystkich 7 podstrefach.

4. Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSSE) jest również przykładem strefy, która funkcjonuje w obrębie dwóch małych miast. Są nimi Kostrzyn i Słubice. Została ona powołana na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. na okres 20 lat, tj. do 2017 r. [Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września...]. Zasady działania i kierunki rozwoju strefy określono w planie rozwoju KSSSE [Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 marca...].

KSSSE utworzono na terenie dawnego województwa gorzowskiego, które odznaczało się wysokim poziomem bezrobocia. Przypuszczano, że po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej poziom bezrobocia, zwłaszcza przy granicy z Niemcami, jeszcze bardziej wzrośnie, co wynikało przede wszystkim z obawy przed zlikwidowaniem przygranicznych bazarów oraz redukcją służb celnych. Specjalna strefa ekonomiczna niosła nadzieję dla tego regionu. Tworząc KSSSE, liczone na to, że atrakcyjne położenie strefy przy granicy ze Wspólnotą Europejską, oddziaływanie aglomeracji Berlina, a także dobrze rozwinięta sieć dróg i linii kolejowych łączących Wschód z Zachodem pozwolą przyciągnąć inwestorów i stworzyć ośrodek przemysłowy o dominacji wysokiej technologii [Załącznik...].

Głównym celem ustanowienia KSSSE było utworzenie nowych miejsc pracy dzięki uformowaniu silnego ośrodka przemysłowego z istotnym udziałem przedsiębiorstw z udziałem zaawansowanej techniki i technologii oraz świadczenie kompleksowych usług na najwyższym poziomie dla wyselekcjonowanej grupy inwestorów [Załącznik...]. Za ogólne działania zmierzające do osiągnięcia tych celów przyjęto: promocję strefy w kraju i zagranicą, rozwój branż wykorzystujących mocne strony regionu, preferowanie działalności rozwijającej kooperację z podmiotami działającymi na obszarze poza strefą, dywersyfikację działalności gospodarczej na terenie strefy oraz stałe monitorowanie wpływu strefy na środowiska naturalne.

Zarządzającym strefą ustanowiono spółkę akcyjną „Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna” SA z siedzibą w Kostrzynie nad Odrą. Głównym jej akcjonariuszem jest Skarb Państwa, który ma decydującą liczbę głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy. Pozostali udziałowcy to gminy, na terenie których utworzono obszary strefy, Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Gorzowie Wielkopolskim oraz Prochem-Zachód Sp. z o.o. Działania zarządzającego strefą są identyczne jak w przypadku zarządzającego Kamiennogóską Specjalną Strefą Ekonomiczną „Małej Przedsiębiorczości”.

31 grudnia 2004 r. Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna obejmowała 9 podstref, które przedstawiono w tab. 4.

Tabela 4. Podział Kostrzyńsko-Słubickiej SSE

Lp.	Podstrefa	Obszar w ha	Kompleks w ha
1	Kostrzyn	192,88	pierwszy – 60,54
			drugi – 71,10
			trzeci – 55,92
			czwarty – 5,32
2	Słubice	120,27	pierwszy – 72,88
			drugi – 47,39
3	Gorzów	59,98	pierwszy – 25,55
			drugi – 19,88
			trzeci – 5,94
			czwarty – 8,61
4	Karlino	53,58	pierwszy i drugi – 21,55
			trzeci – 15,92
			czwarty – 16,11
5	Nowa Sól	53,26	pierwszy – 47,56
			drugi – 5,70
6	Barlinek	24,24	–
7	Bytom Odrzański	13,27	–
8	Gubin	13,20	–
9	Goleniów	12,00	–
Razem	–	542,68	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.paiz...].

Jak wynika z tab. 4, Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna zlokalizowana jest na obszarze województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego. Na początku roku 2005 zagospodarowanych było 187,20 ha specjalnej strefy co stanowi 34,5% ogólnej powierzchni przeznaczonej na działalność gospodarczą.

Pod koniec 2004 r., na podstawie zezwoleń, w podstrefach Kostrzyn i Słubice działało 38 przedsiębiorstw.

Tabela 5 przedstawia wielkość zatrudnienia i wydatków inwestycyjnych poniesionych w firmach realizujących inwestycje na terenie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefa Kostrzyn i podstrefa Słubice.

Z danych zawartych w tab. 5 wynika, że większość z 38 firm, które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie strefy, reprezentuje kapitał zagraniczny. Łączne zatrudnienie w podstrefach Kostrzyn i Słubice, według zezwolenia, wynosi 1465 osób (w całej KSSSE – 1790). Oznacza to, że w samych podstrefach Kostrzyn i Słubice wielkość zatrudnienia według zezwolenia wynosi 82% ogółu zatrudnionych. 30 września roku 2004 zatrudnienie w tej podstrefie wynosiło 1152 osób (w całej KSSSE – 4706), co stanowiło aż 68% ogółu zatrud-

Fabela 5. Zatrudnienie i wielkość wydatków inwestycyjnych poniesionych w firmach realizujących inwestycje na terenie KSSSE – podstrefa Kostrzyn i podstrefa Słubice

Lp.	Nazwa podmiotu	Zatrudnienie wg zezwolenia	Aktualne zatrudnienie (30.09.2004)	Wielkość wydatków inwestycyjnych wg zezwolenia	Wielkość wydatków inwestycyjnych w zł (30.09.2004)
Podstrefa Kostrzyn					
1	Podravka Polska Sp. z o.o.	100	105	34 599 000	70 500 000
2	ICT Sp. z o.o.	85	180	30 338 000	396 500 000
3	Teleskop Sp. z o.o.	50	156	4 400 000	20 100 000
4	Trans Sp. z o.o.	30	61	4 000 000	6 700 000
5	Agro-Bor Louisa Sp. z o.o.	22	72	1 500 000	8 400 000
6	Svenska Sp. z o.o.*	10	0	2 800 000	0
7	Markenson Sp. z o.o.*	35	0	4 000 000	0
8	Sferon Sp. z o.o.*	15	0	4 000 000	0
9	Robina Sp. z o.o.	15	17	4 000 000	5 700 000
10	Brinkhaus Sp. z o.o.	30	194	4 000 000	34 700 000
11	Polfeed Sp. z o.o.	10	0	4 000 000	0
12	Galbet-Kostrzyn Sp. z o.o.*	30	0	2 800 000	0
13	Fabryka Ceramiki Budowlanej West Sp. z o.o.*	40	55	4 000 000	4 000 000
14	CoolTec Sp. z o.o.*	15	0	1 000 000	0
15	Ferox Sp. z o.o.*	10	0	1 000 000	0
16	Aha Sp. z o.o.*	35	0	2 000 000	0
17	Duet Sp. z o.o.*	35	0	2 000 000	0
18	Polgard Sp. z o.o.*	50	0	4 000 000	0
Podstrefa Słubice					
1	Konecke Sp. z o.o.	50	38	120 000 000	20 700 000
2	Mila Plus Sp. z o.o.*	50	60	1 704 000	2 100 000
3	MHG-Meble Sp. z o.o.*	10	15	800 000	1 900 000
4	Foliarex Sp. z o.o.	50	68	4 000 000	7 800 000
5	Ekoline Polska S.A.	100	0	3 400 000	0
6	CC LfC Sp. z o.o.	50	0	1 000 000	0
7	Albaro Sp. z o.o.	90	94	1 000 000	3 000 000
8	Lanatrade Sp. z o.o.*	15	0	2 000 000	0
9	Blusole Sp. z o.o.*	50	0	600 000	0
10	Dekader Sp. kom.*	15	0	1 000 000	0
11	PIR Sp. kom.*	15	0	1 000 000	0
12	ENPAL Sp. z o.o.	35	37	2 000 000	15 800 000
13	BE&K Steel Construction Sp. z o.o.	35	0	4 000 000	0
14	K&K Sp. z o.o.*	50	0	1 000 000	0
15	TTB Sp. z o.o.*	15	0	1 000 000	0
16	Simex Poland Sp. z o.o.	8	0	680 000	0
17	CAM Donerfabrik Sp. z o.o.	10	0	12 000 000	0
18	Roadway International Poland Sp. z o.o.	80	0	28 000 000	0
19	Krono-Invest Sp. z o.o.	120	0	360 000 000	0
20	PT-H Transhand Sp. z o.o.	10	0	3 200 000	0
Razem		1 465	1 152	299 621 100	597 900 000

* Przedsiębiorcy, którzy zmienili zezwolenie w trybie art. 6 Ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki.

dnionych we wszystkich 9 podstrefach. W przypadku wielkości wydatków inwestycyjnych według zezwolenia jest to kwota 299 621 000 zł (w całej KSSSE wydatki inwestycyjne wynoszą 754 021 000 zł). Oznacza to, że w samych podstrefach Kostrzyn i Słubice wielkość wydatków inwestycyjnych stanowi 40% wszystkich wydatków poniesionych w całej KSSSE. 30 czerwca 2004 r. wielkość tych wydatków wyniosła 597 900 000 zł (w całej KSSSE – 844 000 000 zł), co stanowiło 71% ogółu wydatków inwestycyjnych we wszystkich 9 podstrefach.

5. Podsumowanie

Z badań związanych z analizą funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych oraz ich roli w aktywizacji gospodarczej małych miast wynika, iż SSE pozytywnie wpłynęły na rozwój polskiej gospodarki, a tym samym – na rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych miejscowości, w których zostały one ulokowane.

Choć wysokość podatków nie jest najważniejszym czynnikiem decydującym o wyborze miejsca podjęcia działalności gospodarczej, specjalne strefy ekonomiczne były zdecydowanie bardziej atrakcyjne dla zagranicznych przedsiębiorców w momencie, gdy oferowały możliwość zwolnień podatkowych. W roku 2001 zainteresowanie inwestorów strefami zmalało, co związane było wprowadzeniem przepisów dostosowujących nasz system prawny do systemu Unii Europejskiej. Poza tym specjalne strefy ekonomiczne mają na celu zaktywizowanie regionu, zmniejszenie bezrobocia oraz przyspieszenie rozwoju ekonomicznego danej części regionu. Te cele obecnie osiągają Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Małej Przedsiębiorczości” oraz Kostrzyńsko-Słubicka SSE.

Reasumując, należy stwierdzić, że specjalne strefy ekonomiczne są nadal pożądanym instrumentem przyciągania nowych inwestycji. Pomoc publiczna udzielana w formie zwolnień od podatku dochodowego jest, co prawda, formą niechętnie akceptowaną przez Komisję Europejską, ale z punktu widzenia budżetu państwa najbardziej racjonalną. Udzielanie pomocy rozłożone jest na wiele lat i nie wymaga bezpośredniego wypływu środków z budżetu. Najważniejszą zaletą tej formy wsparcia jest gwarancja uzyskania oczekiwanych efektów. W przypadku dotacji bezpośrednich nie ma całkowitej pewności, że inwestycja zostanie zrealizowana w pełni, natomiast w przypadku stref przedsiębiorca korzysta ze zwolnień podatkowych dopiero po uruchomieniu produkcji i uzyskaniu dochodu [*Specjalne...* 2005].

Specjalne strefy ekonomiczne zakończą swój okres funkcjonowania najpóźniej w grudniu 2017 r., ale biorąc pod uwagę zasady korzystania z pomocy publicznej, należy założyć, że po roku 2011 na tereny specjalnych stref nie będą wchodzić nowi inwestorzy. Spółki zarządzające strefami, będące wyspecjalizowanymi podmiotami w zakresie obsługi inwestorów, promocji i marketingu, powinny w coraz szerszym zakresie współuczestniczyć w inicjatywach samorządów lokalnych i wojewódzkich podejmowanych na rzecz rozwoju gospodarczego regionów kraju [*Specjalne...* 2005].

Literatura

- Bazydło A., Smętkowski M., *Specjalne strefy ekonomiczne – światowe zróżnicowanie instrumentu*, [w:] *Polskie specjalne strefy ekonomiczne*, red. E. Kryńska, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000.
- <http://www.mg.gov.pl> z dnia 29 czerwca 2005 r.
- <http://www.paiz.gov.pl> z dnia 29 czerwca 2005 r.
- <http://www.ssemp.pl> z dnia 29 czerwca 2005 r.
- Kania M., Tuszyńska L., *Specjalne strefy ekonomiczne. Nowe możliwości inwestowania*, Unikat Promocja Media, Warszawa 1998.
- Korenik S., *Rozwój regionu ekonomicznego na przykładzie Dolnego Śląska*, AE, Wrocław 1999.
- Kuciński K., *Geografia ekonomiczna. Zarys teoretyczny*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2000.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 marca 1998 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, DzU nr 43, poz. 258.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Małej Przedsiębiorczości”, DzU nr 35, poz. 328.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej, DzU nr 60, poz. 704 (z późn. zm.).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w sprawie ustanowienia Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Małej Przedsiębiorczości”, DzU nr 135, poz. 903 i z 1998 r. nr 121, poz. 788.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w sprawie ustanowienia Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, DzU nr 135, poz. 904.
- Specjalne strefy ekonomiczne – stan na dzień 31 grudnia 2004 roku*, Raport Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Warszawa, marzec 2005.
- Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce*, materiały ze szkolenia 26-27 września 1997, Piechowice, Mielec, Agencja Rozwoju Regionalnego „MARR” SA 1997.
- Sufta J., *Bruksela grzmi*, „Polityka” 1999, nr 30.
- Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, DzU nr 188, poz. 1840 (z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, DzU nr 123, poz. 600 (z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców, DzU nr 141, poz. 1777 oraz z 2003 r. nr 159, poz. 1537.
- Waligórski M., *Administracyjno-prawna reglamentacja działalności gospodarczej w tzw. specjalnych strefach ekonomicznych*, „Studia Prawnicze” 1997, z. 2.
- Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 16 marca 1998 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, DzU nr 43, poz. 258.

THE PLACE OF SPECIAL ECONOMIC ZONES IN ECONOMIC ACTIVATION OF POLISH SMALL CITIES

Summary

The article describes special economic zones and their function within Polish small cities. Special economic zones (SEZ) are governmental instruments affecting national economy. The Polish

special zones are generally distributed all over the country. The main aim of this paper is a presentation of an important role of special economic zones in development of Polish cities and economic activation of regions. The first part of the paper discusses different definitions, purposes, premises and functions of SEZs. Then the author describes Special Economic Zone of Kamienna Góra and of Special Economic Zone Kostrzyn-Słubice and also shows benefits of their activity.